

Turismen — en försummad näringsgren

Turismen är en betydande näringsgren med en omsättning som kan jämföras med gruvindustriens. Den är emellertid i stor utsträckning försummad i vårt land, menar red. Per-Åke Thuresson, inte minst i jämförelse med Norge. Någon egentlig statistik, som kan ligga till grund för olika bedömningar, finns inte. Därför vill man hoppas på resultat av en motion till årets riksdag av högerriksdagsmannen Hans Nordgren, som efterlyser en utredning med kartläggning av turistnäringen för att kunna få fram åtgärder, som bryter den negativa utvecklingen av turistbalansen.

Turistnäringen hör i lika hög grad som annan företagsamhet hemma på tidningarnas företags- och handelssidor, framhåller Carl Flaaten, Beito Högfjällshotell, som är en typisk representant för den framåtsyftande turistpolitik som bedrivs i vårt grannland. De tjänster jag säljer som turistman skall fullt ut jämföras med vad jag skulle sälja om jag byggt en fabrik för 7 miljoner i stället för ett turisthotell. Utifrån näringspolitiska synpunkter finns det inget som skiljer, varför det är på tiden att turistnäringen här i Norden tillmäts den betydelse som den i praktiken har.

Turistnäringens ekonomiska betydelse

Kravet på turistnäringens likställdhet med annan företagsamhet borde vara så självklart att det inte skulle behöva påpekas. Enligt Svenska Turisttrafikförbundets (STTF) verksamhetsberättelse för 1966—1967, och enligt OECD-statistik, framgår sålunda att Europas andel i världsturismen år 1966 uppgick till ca 85 miljoner turister med en omsättning på drygt 40 miljarder kronor. Det betyder en ökning med ca 11 procent sedan år 1965. Enligt en artikel i Ekonomisk Revy, nr 2 1968, av Kurt I. Paulsson, har turisttrafiken i Sverige ökat med 213 procent, eller med 12 procent per år, under tiden 1954—1964. Mot dessa siffror kan ställas ökningen i industriproduktionen under samma tid med 77 procent, eller med 6 procent per år, och ökningen i exportvolymen med 111 procent vilket motsvarar 8 procent per år.

Under hela 1960-talet har turisttrafiken i OECD-länderna också ökat med i genomsnitt 12 procent per år gentemot en ökning i bruttonationalprodukten med 3—5 procent.

Inresande icke nordbor till Sverige under 1966 har beräknats till 1 230 000 och den nordiska turisttrafiken till ca 2,5 miljoner. Trots brister i dessa beräkningar kan hävdas att Sverige år 1966 mottog ungefär 4 miljoner turister. Hur mycket dessa omsatte är svårt att bedöma eftersom man inte med säkerhet vet hur många dygn turisterna stannar i Sverige, men man kan utgå ifrån, genom exempel från Norge, att varje turist omsätter 40 kronor per dygn.

Den statistik som fanns fram till år 1957 visar att uppehållstiden i genomsnitt år 1949 var 17,3 dygn och år 1957 12,4 dygn. Utifrån dessa siffror kan man räkna med att uppehållstiden nu är nere i ungefär 8 dygn. En minskning är det realistiskt att räkna med som ett resultat av de förändrade turistvanorna. Det förefaller dock som om tendensen till allt kortare uppehåll nu skulle vara på väg att brytas. Med 4 miljoner turister, med en uppehållstid på 8 dygn och med en konsumtion på 40 kronor per dygn kommer man fram till en turistomsättning — för icke nordbor — på 1,6 miljarder under 1966.

Som jämförelse kan nämnas gruvindustrin, vars saluvärde år 1965 uppgick till 1 582 miljoner. Gruvindustrin sysselsätter drygt 10 000 och Gruvindustriarbetarförbundet redovisar nära 13 000

medlemmar. Hotell- och restauranganställdas förbund redovisar 30 000 medlemmar. Även om dessa siffror och jämförelser rymmer många tolkningssvårigheter torde det dock vara otvetydigt att den svenska turistnäringen har väl så stor betydelse för ekonomi och sysselsättning som vår berömda basnäring. Båda har också direkt betydelse för vår bytesbalans.

Turismens indirekta betydelse

Från Norge, där turist- och hotellstatistiken är vad den borde vara i Sverige, vet man att endast hälften av vad turisterna konsumerar hänför sig till den egentliga turistnäringen. En fjärdedel går till "presentköp", matvaror går till 9 procent, bensin och oljor till 7 procent och andra reseutgifter till 16 procent. Dessa siffror från Norge gäller år 1965 och är hämtade ur en utredning om turismens indirekta verkningar. Av den framgår också att de genomsnittliga dygnsutgifterna för en turist år 1965 uppgick till 35 kr.

Av de ca 600 miljoner Nkr, som man beräknar att utlandsturisterna omsatte i Norge, gick 70 miljoner direkt tillbaka till "det allmänna" i form av indirekta skatter. Mot dessa inkomster skall ställas ca 14 miljoner, som utgör "kostnader" för det allmänna: turisternas användning av subventionerade varor och tjänster. För Sveriges del skulle de norska siffrorna betyda, eftersom de ganska direkt torde kunna omsättas till våra förhållanden, att staten tar in ca 100 miljoner i form av indirekta skatter, vilket innebär

att var och en av 4 miljoner turister i genomsnitt betalar 25 kronor i indirekt skatt vid sin vistelse i landet.

Frånsett angelägenheten för staten att ändra vårt negativa turistnetto på drygt 1 000 miljoner kan sålunda de anslagsbeviljande myndigheterna lägga affärs- mässiga synpunkter på anslagen till turistnäringen. För närvarande utgår ett anslag till STTF på 4 miljoner för utlandsverksamheten. Staten satsar därmed ungefär en krona per turist och får igen tjugufem. Större vinst kan inte rimligen begäras och man torde kunna utgå ifrån att detta anslag är det mest produktiva — vinstgivande — i budgeten.

Statistik saknas

Handeln, jordbruket (i Norge 60 miljoner), kulturen, behovet av internationell förståelse etc. kan också tillgodoräkna sig fördelar av turismen. Storleken av dessa fördelar, eller andelar av omsättningen, kan diskuteras, dock inte det faktum att de existerar. Svårigheten att mäta värdet av turismens direkta och indirekta effekter aktualiserar därför det gamla kravet på en bättre näringsstatistik.

I olika former fanns sådan statistik från år 1925 till 1957. Därefter är den svenska turistnäringen i stort sett hänvisad till den gemensamma nordiska statistiken, som exempelvis snedvrides av den dansk/tyska gränshandeln, vilken redovisar 8,7 miljoner tyska inresor. Hänvändelser om bättre statistik har tagits upp ett flertal gånger, senast av STTF i

en skrivelse till Konungen år 1966 med begäran om en statistikutredning, eftersom kunskapen om turismens kvantitativa omfattning, dess ekonomiska betydelse och dess sociologiska struktur är ofullständig. Till årets riksdag har också hr Hans Nordgren (h) väckt en motion i vilken begäres en utredning med uppgift att kartlägga turistnäringen i syfte att få fram åtgärder, som bl.a. kan bryta den hittillsvarande negativa utvecklingen av turistbalansen.

Den nuvarande statistiken är så ofullständig att det inte finns några fasta utgångspunkter för positiva åtgärder. Ett märkligt förhållande är också att det, visserligen ofullkomliga, material som lokalt finns tillgängligt hos polismyndigheterna till följd av anmälningsskyldighet för besökande utlänningar, inte bearbetas. Det bara ligger där och väntar på att användas.

Samordning saknas

Avsaknaden av fasta utgångspunkter för en bedömning av turistnäringen gör att man med absolut säkerhet endast kan säga, att turist- och fritidskonsumtionen kommer att expandera i minst samma takt även de närmaste åren. Detta gäller såväl inlands- som utlandsturismen och det är detta faktum samhället måste inrätta sig efter. Den ökade fritiden, den stigande levnadsstandarden, biltätheten, pensionärernas ökade resvanor är några av de orsaker som tillsammans medverkar till näringsens expansion.

För att rätt kunna möta den väntade

efterfrågan är det angeläget att näringsens organisationer samordnas och att något verkligt huvudorgan skapas, att ett effektivare och bredare samarbete åstadkommes med näringslivet i övrigt för semesterspridning m.m., att utlandskampanjerna samordnas så mycket som är praktiskt möjligt med alla nordiska länder samt inte minst att vi lär oss "upp-täcka" vårt eget land. Positiva åtgärder är desto angelägnare som det annars kan uppstå risker för restriktiva åtgärder, typ USA. Vid årets riksdag har exempelvis en motion om skatt på utlandsresor avslagits, men man kan räkna med att liknande framstötter återkommer gentemot den våldsamma stegringen av våra utlandsresor. Inte mindre än 334 437 svenskar besökte Spanien år 1967, vilket betyder en ökning med 25 procent på ett år.

Brist på initiativ

En begränsad aspekt på frågan hur turismen inom landet skall främjas är vad som görs ifråga om investeringar i bl.a. turisthotell etc. Även i detta fall, liksom ifråga om statistik, samordning och marknadsföring, satsar Norge friskare och mera framåtsyftande än vi gör, speciellt gäller detta om deras vilja och förmåga att "sälja" fjällen och naturen. För

ett par år sedan övergick exempelvis "pälsfarmaren" och lantbrukaren Carl Flaaten, Beito, på gränsen till Jotunheimen, från sin tidigare näring, som ansågs ha dåliga framtidsutsikter, till turistnäringen. Han byggde ett första klassens hotell för över 7 miljoner med statligt stöd. Och vad han satsade på var framtiden och de naturliga förutsättningarna för turism just på den orten. Vi har lika goda förutsättningar på många platser här i landet. Nu är han redan i färd med att fördubbla kapaciteten bl.a. för att kunna ta emot den ökade efterfrågan på konferenshotell av toppkvalitet.

Det är sådana privata initiativ och sådan företagsamhet vi borde ha lite mera av. Det finns också plats för en positivare syn på turistnäringen från exempelvis lokaliseringsorganen. Under de två och ett halvt år som lokaliseringsverksamheten bedrivits har stöd sålunda lämnats till 303 arbetsställen inom industri etc., men endast till 15 turistanläggningar. Över huvud krävs en förändrad attityd av och gentemot turistnäringen om det skall bli möjligt att tillfredsställa den expanderande turist- och fritidskonsumtionen. Vi måste vakna ur den rådande törnrosaslummern och vara mindre blygsamma.